

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

104. An si per ignorantiam, vel simplicitatem quis expressit causam
falsam, & dispensatio variis modis potest cessare. Primo per
renunciationem, &c. Ex p. 8. tr. 3. res. 69.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

4. Prior pars constat, quoniam error in causa finali impedit voluntarium ad concessionem gratiæ substantialiter requisitum: ergo reddit illam inualidam. Consequentia patet. Antecedens probatur: nam omnis gratiæ concessio requirit liberam Principis voluntatem, cum sit donum ab ipsius voluntate essentialiter pendens: ergo ubi illa deest, deest substantiale principium, à quo illa pendet. Posterior pars probatur; nam expressio facilius tantum impellitur: at sine expressione falsi tantum impellens concessio fuisse gratia simpliciter, licet non cum ea facilitate, ut supponitur; ergo non impedit substantiale principium, ex quo dispensationis concessio pendet.

5. Ceterum fundamentum oppositæ sententiæ intelligendum est, quod preces niti debeant veritate eorum dumtaxat, ex quibus concessio gratiæ substantialiter pendet, cuiusmodi non est causa merè impeditiva, sine qua adhuc concessio fuisse gratia. Et ita mentem sententiam tenet Henríquez lib. 12. de matrimonio, c. 3. num. 7. Sanchez lib. 8. disp. 21. num. 32. Covarruvias lib. 1. variar. c. 20. n. 5. Ochagavia de sacrament. Matrimon. tract. 4. q. 9. num. 6. doctus & amicus meus Dominus meus Merlinus controu. for. cap. 5. q. 4. quibus ego addo nouissimè P. Magistrum Taceda in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 3. §. 2. controu. 12. n. 4. Nec obstat, ait ipse, cap. Postulasti, de rescriptis, ubi habetur quod consultus Pontifex de quodam Clerico, qui obtinuit quoddam beneficium, tacendo se habere vicariam perpetuam, respondit impetrationem beneficii esse nullam, gratiamque ei concessam fuisse subreptitiam: ex qua responsione Pontificis sic potest argumentum deduci; sed causa illa tacita fuit solum impulsiva: ergo ex taciturnitate eius redditur subreptitia dispensatio. Respondet fuisse ibi tacitam causam finalem, quæ sit à Pontifice facta, non concederet gratiam illam, taciturnitas enim illa vicariæ perpetuæ fuit causa finalis concedendi beneficium: nam si Pontifex sciret Clericum illum illam habere, non concederet gratiam beneficii, sic docet Dec. super prædictum, cap. nota 11. num. 11.

6. Nec desera hic apponere verba Pottel in respons. moral. tom. 2. cap. 49. n. 5. ubi sic ait. Si verum taceatur, vel falsum exprimat in vna tantum parte rescripti, vitiat, & irritum reddit rescriptum quoad eam partem, in qua est subreptio, non verò quoad reliquas partes rescripti. Quod vitiet, & irritet quoad illam partem, in qua est subreptio, ab omnibus conceditur, quia tunc quoad illam partem preces non nituntur veritate. Quod non reddat inualidum quoad alias partes, ratio est, tum quia vtile non debet per inutile vitari, ut habet regula iuris in 6. Tum quia rescriptum pendet à voluntate concedentis: sed concedens voluit concedere, & concessit rescriptum, neque indicauit nolle reliquias rescripti ex parte valere, quando subreptio non fuit causa finalis: ergo rescriptum validum est, quoad illas partes, in quibus non contingit subreptio; & hoc in terminis decernitur in cap. super literas de rescriptis. Hoc tamen limitandum esse docet, dummodo partes in quibus non contingit subreptio, separabiles sint quoad valorem à parte in qua fuit subreptio. Nam si separabiles non sunt, sed sint accessoriæ, rescriptum carruit, nam accessorium corrumpit destructo principali. Hinc colligit dispensationem in voto castitatis, & peregrinationis ad limina Apostolorum, narrata falsa causa in vno voto, poterit vti dispensat one quoad aliud votum in

quo non contingit subreptio, quia vnum votum istorum non est accessorium, & dependens ab alio. Sic ille.

7. Ex his deducitur non vitari dispensationem ex falsa causæ expressione, quando ea verè expressa facilius esse dispensatio: ut si impetrans beneficium, narret id esse curatum, vel dignitatem, cum tamen sit simplex, aut officium. Quod intelligendum est, quando, causa demonstrationis, ea qualitas adiungitur, secus si causa taxationis. Sic docent Panormitanus in cap. significante, num. 6. & seq. de rescriptis, ubi Felinus num. vltim. vers. Vltimus tangit. Rebuffus cap. nulla, artic. 2. post 4. conclus. vers. Noteris, de concess. præbend. Staphil. de litter. grat. ubi de forma & modo impetrandi, tit. Præterea est dare dignitatem, num. 4. & seq. Sylu. verb. Rescriptum, quest. 3. Covarruu. allegata Rotæ decisione lib. 1. variar. cap. vltim. n. 6. Guttier. questio. Canonice. lib. 1. cap. 15. num. 83. & 84. Sanchez lib. 8. de matrimonio, disp. 21. n. 35. Quod si petas quando censetur causa demonstrationis, & quando taxationis qualitas adiecta, vide Sanchez vbi supra; cui ego addo Merollam tom. 2. disp. 4. c. 6. n. 371.

RESOL. CIV.

An si per ignorantiam, vel simplicitatem quis expressit causam falsam, & dispensatus fuit, valiat contraxerit. Et notatur, quod dispensatio variis modis potest cessare. Primo per renunciationem, &c. Ex part. 8. tr. 6. Ref. 69.

§. 1. **V**T si v.g. per ignorantiam, aut simplicitatem allegasti defectum dotis, cum tamen verè non fuerit, & Ordinarius facta informatione declarauit defectum dotis existere, & sic dispensauit, & ex hac declaratione, & dispensatione concessa ad contrahendum matrimonium processisti, videris validè contrahere, neque posse tale matrimonium oppugnari, ex cap. cum inter, de sentent. & re iudic. cap. ei, qui appellat. §. si verò, 2. quest. 6. Et ita hanc sententiam docet Basilius Pontius de Matrimon. l. 8. c. 16. n. 5. & facit doctrina Felini, & Socini in superiore resolutione allata.

2. Verùm contrariam sententiam tenet Castrus Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 16. §. 5. n. 4. quia tale rescriptum, ut pote in falsa causa fundatum, nullum est, neque ignorantia prodesse potest ad valorem ipsius, sed solum ad excusandum impetratem, à culpa commissa, & videtur expressè decidi, cap. super litteris, de rescriptis, ubi aequè de taciturnitate veritatis, ac de expressione falsitatis, quando contingit circa totum rescriptum, dicitur nullum esse, etiam si per ignorantiam, & simplicitatem factum sit. Si verò (inquit textus) per huiusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis literæ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expressa, nos nullas literas dedissemus, à delegato non est aliquatenus procedendum.

3. Notandum est tamen hic obiter, quod dispensatio variis modis potest cessare, ac Primo per renunciationem, & quidem, vniuersè loquendo, certum est dispensationem renunciatione cessare, ex cap. ad Apostolicam de regular. hanc nonnulli distinguunt in expressam & tacitam: illa voluntatem & verba requirit; & hæc renunciatio retractari non poterit, ubi semel renunciationis notitia peruenit ad dispensantem.

4. Tacitæ renunciationis vltus non ita solutus est, v. g. cum facto aliquo inducatur renunciandi voluntas:

Sup. hoc infra in fine §. 1. Ref. 124.

Quæ hæc est infra Ref. 167. signanter in eius §. 1.

Sup. contento in hoc & seq. §. lege supra doctrinam. Ref. 95. & si placet etiam aliter eius primæ, & secundæ not.

LIBRERIA
V. L. L. V. V.
E. III

Sup. hoc supra in fine & in fine eius primæ not.

Sup. hoc infra in fine & in fine eius primæ not.

Sup. hoc supra in fine & in fine eius primæ not.

tas: vt si quis diploma quo concessa illi fuit dispensatio, laceret, aut comburat: hoc, inquam, non sufficit ad reuocationem dispensationis, nisi cum hoc signo externo addunt, tum voluntas renunciandi, tum acceptatio facta à dispensante: nam ante hanc acceptationem potest impetrans semper reuocare suam renuntiandi voluntatem. Similiter impetratio secundæ dispensationis, non est iusta reuocatio tacita; nec sufficiens signum renunciationis, nisi forte secunda dispensatio repugnet priori.

RESOL. CV.

Quid operatur in dispensationibus clausula Motu proprio, quando adest vitium subreptionis. Ex part. 8. tit. 3. Ref. 70.

Sup. hoc supra in Ref. 101. §. Dico istur.

§. 1. **S**Ic distinguit ex Sanchez Patet Amicus tom. 5. disp. 6. scilicet. n. 153. si subreptionis vitium sit in expressione causæ falsæ finalis, illud per clausulam, *Motu proprio*, non suppletur. Suppletur autem, si sit per suppressionem causæ finalis. Ratio discriminis est: quoniam motus proprius non firmat gratiam contra concedentis intentionem. Sed quando dispensatio est subreptitia expressione falsi finaliter mouentis ad dispensationem concedendam, dispensatio est contra intentionem concedentis, siquidem falsitate declarata, eam non concessisset: ergo motus proprius non potest eam firmare. Potest autem motus proprius firmare dispensationem, quæ positiuè non sit contra intentionem concedentis. Sed quando dispensatio est subreptitia suppressione tantum, & taciturnitate causæ finalis, non est positiuè contra intentionem concedentis: quia ignorata causa finali, non potuit dispensator positiuam intentionem habere negandi dispensationem; quia cum hic sit actus voluntatis, non potest exerceri circa obiectum per ignorantiam occultum. Ex his inferitur, per clausulam, *Motu proprio*, non validari dispensationem, si sit, contra ius tertij, nec tollere à persona inhabilitatem, si taceatur.

2. Sed non deseram hic apponere ea, quæ docet Portel in respons. moral. tom. 2. cas. 49. num. 7. vbi sic ait. Dubium est, an si in narratiua detur vitium taceendo veritatem, vel exprimenda falsitatem, & nihilominus Papa in dispensatione dicat, se dispensare ex motu proprio: per talem clausulam, *Motu proprio*, suppleatur vitium subreptionis, & inualiditatis posite in narratiua? Respondet Bonacina n. 21, cum Suarez ibi citato, distinguendo. Nam vel Papa concedit hanc dispensationem motu proprio, absque petitione, vel narratione petentis, sed ex mera liberalitate: vel illam concedit ex præuia petitione, & informatione petentis. Si concedit primo modo, dispensatio, seu priuilegium valent, etiam si à parte rei subit impedimentum. Ratio est, quia cum Princeps concedit ex mera liberalitate, non ex causa sibi falso narrata, vel veritate tacita, cum priuilegiarius non loquatur, nec aliquid operetur, nisi acceptando gratiam, censetur Princeps tollere liberaliter omne impedimentum obstat, per illam clausulam, *Motu proprio*. Et sic habetur in cap. si motu proprio, de præbend. in 6. Si verò Papa concedat dispensationem cum clausula, *Ex motu proprio*, præcedente petitione, vel informatione petentis, & in informatione taceatur veritas, vel narratur falsitas, tunc illa clausula *Ex motu proprio*, non supplet illum defectum, & proinde dispensatio est nulla. Probat principaliter: quia in cap. 2. de rescriptis, dicitur, quod in rescriptis semper intelligitur apposta clausula, si preces veritate nitantur. Hic autem preces non nituntur veritate.

Tum, quia impetratio beneficii non explicata eius qualitate, non valet etiam si fiat motu proprio, vt docet Panormitanus cap. ad aures, de rescriptis, n. 5. & alij. Ita Portel.

RESOL. CVI.

An si dispensatus ex falso nomine in rescripto apposto intelligat personam sibi notam, vtiueur dispensatio. Ex p. 7. tit. 10. & Misc. Ref. 33.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sanch. de materia. lib. 8. disp. 21. n. 38. putat enim in hoc casu validam esse dispensationem, nec hunc errorem obstat, si constaret, eodem modo concedendam dispensationem Petro incognito, si expressus esset, ac conceditur Iohanni eius noto, & familiari. Mouetur, quia in his Princeps non debet spectare, quis est sibi propositus, sed quis verè dispensationem petit, & intelligit: sicuti administrator sacramentorum, excepto matrim. non spectat, quis sit cui est administrandum sacramentum, sed suam mentem dirigit ad eum, qui sibi est præsens.

2. Sed his non obstantibus adhaereo sententiæ affirmatiuæ, quam tuetur Petr. à S. Ioseph, in idea theol. moral. lib. 1. c. 11. resol. 5. vbi ait: Notandum dispensationem valere quando erratur circa nomen personæ, pro qua dispensatio petitur, quia scilicet dispensatio petitur pro tali persona, eique confertur, quidquid sit de illius nomine. Confirmatur, nam ex communi Iuristarum sententia, valet legatum, etiam testator in nomine legatarij errauerit, modo de persona constet.

3. Excipe, nisi dispensans ex falso nomine proposito, intelligat personam aliquam sibi notam: tunc enim dispensatio valere nequit, cum dispensans non intendat eam concedere personæ, pro qua petitur, sed alteri. Nec dicas Sacram. validè conferti etiam minister erret in persona recipientis: hoc enim verum est, quando intendit Sacram. conferre personæ præsentis, quæcumque sit, in dicto autem casu legislator non dirigit intentionem ad eum, in cuius gratiam dispensatio petitur, sed ad alium sibi notum; quare dispensatio tunc valere nequit. Ita ille, & ante illum Caltus Palatus tom. 1. rr. 3. disp. 6. punct. 6. §. 2. num. 8. Confirmatur hæc opinio præter rationem adductam, ex §. si quis in nomine Institut. de legatis, vbi error nominis, aut pronominis legatarij non obstat legato, notanter apponitur, quando aliàs de persona constat, quia tunc est error accidentalis: at in præsentis casu non constat de persona, cui petitur dispensatio, & relatio facit, vt profus intelligatur distinctæ. Ergo Secundò confirmo ex capite significante, de rescriptis, vbi rescriptum datum contra Vicarium Remensis Diocesis, cum tamen fuerit Leodientis, irritum decernitur, quia non constabat aliunde de persona, contra quam erat rescriptum impetratum sed in casu nostro, de persona cui petitur dispensatio, non constat, imò potius intelligitur dari omnino distinctæ. Ergo.

4. Nota tamen sententiam negatiuam quam tuetur Sanch. approbare etiam P. Amicum tom. 5. de inst. disp. 6. scilicet. n. 14. eo quod in gratis concedendis præsumitur Princeps si aliunde contrarium non constet, attendere ad merita causæ, propter quæ gratia petitur, cuiusmodi tandem personæ sint merita, propter quæ gratia petitur. Et ideo vtramque sententiam puto probabilem esse.

RESOL.